

časopisech referáty a kritiky těchže osob o týchž spisech, referáty, jež by mohly býti jednou sledovány jako různé verše starých legend.« Na tuto výtku odpovídám prostě poukazem, že chyba není v těchto referentech, nýbrž v neorganisovanosti redakce, pokud jde o hlídku literární. Ale hlavně je velmi snadno možno, a jistě také se tak vždy stává, že referáty tyto byt' o téže knize a od téhož referenta v různých časopisech budou vždy přizpůsobeny programu každého časopisu. Tak na př. podá se o knize stručně upozornění ihned po vyjití do denního listu, do »Všehrd« napíší se kritické poznámky, do »Sborníku věd právních« podrobná vědecká kritika a rozbor knihy, tedy v podstatě totéž, ale vždy s jiného hlediska. Že pak se vyskytnou stejné obraty slohové, je nasnadě. Tedy každá redakce musí uvítati takovéto referenty, kteří pečlivě sledují svůj obor, nechce-li se obmezovati, jak se někdy stává, na otiskování reklamních doporučení jí nakladatelem dodaných. Kromě toho tento druh referentů mívá i tu dobrou vlastnost, že získal si dlouhou praxí velikou rutinu a tak dovede v několika větách podat' nejnütnější kritiku, zatím co jiní tolik toho nevysvětlí ani v celých stránkách.

Vedle této poznámky je však v glosách »Právnicka« ještě jedna zajímavá věc. Nelze ovšem hned říci, třebas pisatelem byl jeden z redaktorů listu, zda je to mínění celé redakce. Kolega — ř. se totiž přimlouvá za takové řešení krise, že jestliže nouze někde si vynutila faktické obmezení, nahraditi toto obmezení obmezením vědomým. A praví se tu doslovně: »Časopis Právnický nemusí se této operace obávat. Program si vymezil v poslední době častěji a chce i nadále sloužiti potřebám právníků judicialistů.« Je to nově vymezení programu tohoto našeho nejstaršího listu právníckého, které neodpovídá ani podtitulu listu, ani nebylo tak stilisováno ještě před pěti léty při jubileu šedesátém (roč. LX. 1921, str. 28). Tehdy třebas právníci judicialisté byli tu prohlášeni za hlavní přátele listu, přece se udržovala původní tése o »právníckých novinách«. Těžko je říci, máme-li tohoto kroku litovati, či jej vítati. Kdyby se stal Právnický časopisem přísně judicialistickým, vyplnil by tím stále ještě velikou a citelnou mezeru v naší literární produkci. Naopak však těžko bychom se loučili se starou tradicí našeho prvního listu právníckého, představujice si, že nemáme nijak nazbyt právníckých časopisů s programem obecným, protože by pak zbyl jen Časopis pro práv. a stát. vědu, Právny Obzor a nejmladší z nich náš »Všehrd«.

Kde tedy hledati původce nesnáží, krisí? Mnoho jistě chyb bylo a je dosti nedostatků v redakcích a hlavně v tom, že přetížení redaktorů nemohou stačiti na svůj úkol. Ale není také vina a to velmi značná na druhé straně? Vizme malý příklad: Všehrd má nyní asi 2400 čtenářů. Předplatné naň je nepatrné a přece kolik by doopravdy mohl mítí odběratelů! Tak je tomu i v jiných časopisech, ale to je již kapitola samostatná, s prvými poznámkami nesouvisející.

Dr. František Č á d a.

LITERATURA.

Obecný občanský zákoník platný v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se zákony doplňujícími. Upraveno péčí JUDra Karla Nováka, JUDra Antonína Švehly, JUDra Jaromíra Basche a JUDra Jiřího Edeisteina. Praha, 1926. Nákladem spolku československých právníků »Všehrd«. Cena neoznačena. — Potřeba a to jak v praxi, tak při studiu, aby bylo vydáno české znění občanského zákoníka, platného v historických zemích československé republiky s inkorporovanými územími spolu se všemi změnami nastalými dobou, přiměla vydavatele, jak čteme v předmluvě, k tomu, aby vzali na se tuto záslužnou, ale také velmi obtížnou a zodpovědnou práci. Vydavatelé jsou si plně vědomi obtížnosti svého díla, jakož i oprav, jichž snad tu a tam bude vyžado-

vati. Kvitujeme rádi toto poznání; konstatujeme, že leccos dalo by se v překladu říci jinak než jak jest v něm pověděno, můžeme však v celku označiti překlad po jazykové i věcné stránce za zdařilý.

Zákonodárné změny, resp. doplňky, jichž během doby doznal občanský zákoník z roku 1811, byly vzaty v úvahu až do polovice r. 1925. Ustanovení třech dílčích novel z r. 1914, 1915 a 1916 pojal vydavatelé přímo do textu překladu občanského zákoníka, při čemž upuštěno bylo od uvádění původních textů jednotlivých paragrafů občanského zákoníka, pokud byly novelami zrušeny, a to z toho důvodu, že vydavatelé, jak v předmluvě uvádějí, měli za to, že praktičnost těchto původních textů jest stále menší, nezanimkla-li docela.

V dodatcích otřítěny jsou jednotlivé zákony (po příp. i příslušná provozovací nařízení), spadající v obor občanského práva a pozměňující eventuelně jednotlivá ustanovení občanského zákoníka. Zákony tyto uvedeny jsou dílem v překladu, dílem v českém authenticckém znění, pokud jde totiž o zákony československé. Bylo by se doporučovalo k vůli úplnosti uvésti také zákon o obchodních pomocnících, kterýž i v oboru občanského práva má značnou důležitost. Ze zákonů československých uvedeny jsou: t. zv. manželská novela (zákon čís. 320 sb. z. a n. z r. 1919) s provozovacím nařízením, zákon o snížení věku nezletilosti (čís. 447 sb. z. a n. z r. 1919), o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských (čís. 256 sb. z. a n. z r. 1921), o zrušení svěřenství (čís. 179 sb. z. a n. z r. 1924) a zákon o letectví (čís. 172 sb. z. a n. z r. 1925).

Ku konci díla uveden jest věcný rejstřík, nikoliv však překlad úředního rejstříku, vydaného k občanskému zákoníku roku 1811. Tento úřední rejstřík netvořil vlastní součást občanského zákoníka a jest dnes již značně zastaralý. Proto vydavatelé položili ho pouze za základ svého věcného rejstříku, kterýž učinili pokud možno stručným, při tom však také účelu svému dostatečně vyhovujícím.

Přítomné dílo bude zajisté radostně uvítáno širokými kruhy naší obce právnické. Pochváliti dlužno snahu vydavatelů, aby se již nyní dostalo veřejnosti českého, byť i ne ještě authentického textu občanského zákoníka se všemi dosavadními změnami a doplňky. Snahou, aby se tak stalo pokud možno nejdříve, jakož i aby objem díla nebyl nadmíru zvětšován, lze patrně vysvětliti skutečnost, že vydavatelé uložili sobě leckdy poměrně značnou zdrženlivost při uvádění vlastních poznámek k textu zákona, jakož i že upustili od uvádění judikatury, vyhradiťve zpracování její dílu zvláštnímu. Přes to jsme přesvědčeni, že přítomná kniha dozná hojného rozšíření jak mezi praktiky, tak i zejména jako vydání studijní.

A.

Dr. Vladimír Solnař: Neurčité odsouzení. (Příspěvek k theorii reformačního systému se zvl. zřetelem k čs. osnově trest. zák.) Doplněný otisk. »Sbor. věd práv. a stát.« XXV. — Praha. 1925. Nákl. vlastním. 80, str. 90. — Solnař zabýval se otázkou neurčitého odsouzení již ve své práci o otázce 2. III. sekce pro druhý sjezd československých právníků 1925 (»Doporučuje se zavést instituci neurčitého odsouzení?«) a to s hlediska námitek vznášených proti této instituci. Ve své nové práci omezuje výklad o neurčitém odsouzení jakožto prostředku polepšení jen na některé otázky, vyžadující bližšího objasnění. Zabývá se nejprve poměrem trvání a způsobu trestu a dochází při tom k závěru, že instituce neurčitého odsouzení nahrazuje neurčitou způsobu trestu neurčitostí jeho trvání nebo staví pouze druhou skutečnost vedle pívě. Všimá si dále postavení neurčitého odsouzení v systému trestním, porovnává je zejména s podmíněčným propuštěním. Nastihuje pak historický vývoj neurčitého odsouzení, zejména se zřetelem na praktické uskutečnění ve Spojených státech severoamerických a na stanoviska kongresu bruselského a washingtonského. Schopnost bystrého logického postřehu prozrazuje další kapitola Solnařovy práce, kde v stručné, ale výstižné formě precisuje vztah neurčitého odsouzení k odplatnému trestu. Kapitola o požadavcích generální prevence dává autoru příležitost vyrovnati se s některými zastánci klasického směru:

požadavek generální prevence je mu pak kriteriem pro volbu mezi odsouzením absolutně a relativně neurčitým. Otázku neurčitého odsouzení generálního či speciálního — po nástinu vývoje stanovisk, zejména Lisztova — řeší s hlediska polepšení jako zamýšleného účinku trestání a dochází k závěru, že z Lisztovy skupiny polepšitelných zločinců vadné povahy jen kategorie těch, kteří potřebují výchovy prostředky trestu na svobodě a jsou jí schopny, přichází v úvahu pro neurčité odsouzení. Autorovy úvahy o výchovné funkci trestu zejména o praktickém jejím uskutečňování, svědčí o bohatých zkušenostech, nabytých studiem cizích ústavů a praxí ve vězeňském oddělení ministerstva spravedlnosti. Zevrubně zabývá se autor příslušnými ustanoveními československé osnovy; v závěru nastiňuje dosavadní výsledky zkušeností nabytých s neurčitým odsouzením i očekávání v ně skládaná.

Solnařova práce není prací systematickou a také jí snad ani nechce být. Je řadou volně spjatých řešení jednotlivých otázek, jež autora zajímaly v problému neurčitého odsouzení; k některým otázkám, jež v jednotlivých kapitolách pouze nastiňuje, se v další části zevrubněji vrací. Způsob, jímž autor se vyrovnává se základními problémy trestního práva, k jichž řešení mu dává náhodně podnět jednotlivá otázka neurčitého odsouzení, svědčí nejen o dokonalé znalosti současné literatury kriminalistické, nýbrž i o schopnosti do důsledku promyslet stanovisko vlastní. Způsobem práce je dána i její forma: řada kapitol o jednotlivých otázkách psaná ve formě essayí; sloh Solnařův je zhuštěný.

Dr. V—á.

Prof. dr. Hermann-Otavský: O obchodech podle čtvrté knihy obch. zák. Tištěno jako rukopis. Nákl. »Všehrdu«, 1925, str. 130, Kč 13.—. Přednášky prof. Hermanna-Otavského patří na pražské fakultě zaslouženě k nejoblíbenějším. Mají vzácnou přednost, že se dovedou udržeti na vědecké úrovni a při tom nezanedbávají praktickou stránku právního studia, a hlavně při své hodnotě dovedou vzbuditi a udržeti zájem posluchačů. Také jejich tištěné vydání, nahrazující doposud rozdělené starší litografie, ovšem v značně novém zpracování, vykazují obdobné vlastnosti. Jsou psány ve formě komentáře k obchodnímu zákonu. Ovšem si všímají i souvisejících zákonů. Jest to přímo vzor studijní příručky. Vyzdvihují, co jest důležité, používá i typografické úpravy k rozlišení. Při tom však není pomůckou zbavující posluchače jakékoliv myšlenkové námahy. V prvé řadě nutí k studiu zákona; nutí také k stálému srovnávání práva obchodního a občanského, a tím i k opakování toho. Dotýká se všech hlavních teoretických otázek a probírá je, na druhé straně pak přináší také mnoho praktických příkladů. Bylo by si jistě přáti, aby autor nezůstal jen při čtvrté knize obch. zák.

J. B.

Prof. dr. Emil Svoboda: Věcná práva k věci cizí. Osnova přednášek. Nákl. Všehrdu a Právnická v Bratislavě, 1925, str. 176, cena Kč 14.—. Vedle nově otištěných litografií o věcných právech užívá-cích přináší Svoboda právo knihovní a zástavní. Traduje je jinak než Krčmář ve svých přednáškách: kdežto tento postupuje strohou analytickou metodou, jež nutí studujícího k velké koncentraci myšlenkové, a podává hlavně pevnou kostru, jest Svoboda přístupnější, snad i srozumitelnější, a všímá si více než Krčmář praktického použití norem právních. Zejména v knihovním právu dovede studujícímu ukázati funkci knih a knihovnických zápisů. V zástavním právu má hlavní rozdělení podle důvodů vzniku. Obsírnou a velmi instruktivní partii věnuje výkonu zástavního práva. Celkem jest studium Svobodova práva knihovního a zástavního vedle Krčmářova jistě užitečné již pro srovnání dvou různých metod a jistě též jeho výklady se s výklady Krčmářovými dobře doplňují.

J. B.

Prof. dr. V. Hora: Řízení konkursní a vyrovnávací. Základy přednášek. Nákl. Všehrdu, 1925, str. 80, 8 Kč. Touto příručkou doplnil prof. Hora poslední mezeru v učebnicích z oboru civilního procesu. Vyka-zuje všechny přednosti Horových učebnic: jest psána krásným sro-

zumitelným slohem, zdůrazňuje hlavní zásady systému, omezuje se na to, co jest nutno znáti, a nerozplývá se v detailech, u nichž v praxi jest stejně nutno se uchýliti k zákoníku. Jest značným ulehčením práce proti oné době, kdy bylo nutno studovati pouze ze zákona, při čemž se velmi často studovaly zbytečné detaily, zatím co hlavní zásady zůstaly nepovšimnuty.

Emanuel Rádl: O smysl našich dějin. Předpoklady k diskusi o této otázce. — Praha, 1925. Čin. Knih. »Program« sv. 1. for. 12, str. 95. — O knihách podobného rázu, byť nesly i na knihkupecké pásece sensační nadpis »Měl a má Masaryk pravdu v otázce po smyslu českých dějin«, je vždy radno psáti, až ochladne první palčivost denní kritiky, která není vždy přízniva věcné odborné kritice. Je s dostatek vsmok, jak se o této brožuře Rádlově psalo s té i oné strany. A vskutku by leckdo v ní podle titulu a také zejména právník zabývající se politickými dějinami hledal více, než může poskytnouti. Zklamání přivodí dvojí, jednak že zviřuje boj, který utichl a jednak že píše o problému zajisté ve všech dějinách (nejenom našich) příliš lehkomyslně a hlavně bez logické důslednosti. Autor vystupuje proti metodě historické a demonstuje ji na Hanušově spise o dějinách Národního Muzea. Vytýká, jak říká, zoologickou metodu ulpávající analyticky na maličkostech a detailech, ale sám se neubrání, aby v posledních kapitolách sám nezdůrazňoval, jak třeba všimati si detailů, chceme-li porozuměti konečnému výsledku. Při tom neptá se jak byl ceněn na př. spis Hanušův s jiné strany, než Pekařovy a tak vlastně zůstávají jeho vývody replikou s prof. Pekařem, jíž však chybí podklad zdůvodnění. Podobně je tomu i v řadě jiných případů a tak brožura Rádlova je jen knížkou, jíž bude nutno uvést v bibliografii problému stále nedostatečně vyřešeného.

Dr. František Preis: Výklad k zákonu o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců, nákladem vlastním, v Praze, 1925, 8°, stran 96, cena Kč 12.—. — V úvodu zmiňuje se autor o vzniku zákona o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců a přechází pak k jeho citaci tak, že ku každému paragrafu připojuje vysvětlivky, někde značně podrobné. Ku konci pak připojeny jsou vyňatky z oněch zákonných ustanovení, která se zákonem tím jsou v souvislosti.

Knížka má býti praktickou příručkou pro úřední potřebu a zároveň informativní brožurou pro zaměstnance, na něž se zákon vztahuje.

Dr. Jindřich.

Sborník věd právních a státních, roč. XXV. 1925. — Poslední ročník Sborníku rovná se již rozsahem svazkům let předválečných. Také studie tu vycházející jsou již značně rozměrné jako na př. Solnařova o neurčitém odsouzení, jež vyšla také v separátním otisku. Tu lze vysloviti politování, že stále špatné poměry našeho vědeckého tisku nutí vydávati podobné rozsáhlé práce jako separáty, zatím co pro nedostatek finančních prostředků Knihovna Sborníku vázne. Jinak značně převýšila produkce historická a historickoprávní. Tak se tu setkáváme se dvěma články dra Volfa o norimberských nakladatelích právních sbírek pro Čechy a o žádosti purkmistra a konšelů Starého města pražského o vydání městských práv, dále dr. Jindřicha Vančury životopisnou studii m. Pavla Kristiána z Koldína. Kromě toho jsou tu dva příspěvky od příslušníků zdejší ruské kolonie a to Puškareva o vnitřním zřízení a vnější postavení pskovského státu ve XIV.—XV. stol. a Vernadského o říšské ústavní listině ruského císařství. Z ostatních oborů je třeba nejprve se zmíniti o dvou významných pracích z práva ústavního a to Hoetzlových příspěvcích k výkladu ústavní naší listiny, dále Horáčka ml. o právním významu základních práv občanských a Baxovu volebních řádech italských po svéválce. Kromě nich je v tomto ročníku obsažena i studie Müllerova o hromadné smlouvě pracovní, Horáčkova o reformě přímých daní a obsáhlý referát Saturníkův o práci ruských profesorů z ruské emigrace o sovětském právu. Konečně jsou tu otištěny obě přednášky jak prof.

Hory, tak Miříčky o Ottovi a Storchovi. Jako všechny ročníky i tento přináší řadu referátů o knihách. Ča.

Sbírka zákonů, nařízení a předpisů pro státní službu stavební v republice československé. Svazek II.: Vodní stavby. Svazek III.: Silniční stavby. Vydáno péčí ministerstva veřejných prací, nákladem a tiskem státní knihtiskárny v Praze 1925. — Ministerstvo veřejných prací se postaralo o obsáhlou publikaci ve svém oboru působnosti: Sbírkou předpisů pro službu stavební. Před rokem vyšlo dílo o stavbách pozemních, nyní další části o stavbách vodních a silničních, čímž však sbírka předpisů není ukončena. Kodifikace obsahuje vždy úplný souhrn všech předpisů na jednotlivé obory právní se vztahující a to jak rázu čistě právního, tak předpisy technické. Předpisy, pokud jsou platné, citují se až z doby nejstarší, a to jak zákony, tak nařízení i a normálky, takže kniha představuje vždy zákonný stav materie do nejmenších podrobností. Knihy jsou pro svoji praktickou cenu nepostradatelné úředníkům příslušných oborů, a jest jich možno použítí pro celou republiku, ježto obsahují i předpisy platné v zemích slovenských. dnk.

Průmyslové mapy dra Webra-Ostwaldena. Naši němečtí spoluobčané nás nesporně předčí v národohospodářské deskriptivě našich zemí. Stačí zde na př. uvést deskriptivní práce Pfohlovy (jeho znamenitý Průmyslový Atlas ČSR.), Hallwichovy, Langerovy, Grunzelovy etc., abychom se přesvědčili o správnosti tohoto ne pro nás lichotivého fakta. Novou práci v tomto oboru přinesl nyní dr. Weber-Ostwalden v Liberci, jež tiskem firmy Stiepel vydal (snad zatím jen) na Čechy se vztahující mapy, na nichž dle okresů aneb velkých měst jsou zakresleny všechny průmyslové závody v dotyčném okrsku se nalézající, spolu se stručnými, informativními údaji. Na toto významné dílo, velké píle vyžadující, zde upozorňujeme. Režný.

Český časopis Historický roč. XXXI. 1925. — Poslední ročník právě dokončený přinesl několik studií zajímavých pro právníky. Především sluší upozorniti na pokračování veliké práce Mendlovy o Sociální krizi měst ve stol. XIV. Dále je tu rozbor zápisků t. ř. »posledního lancknechta«, jak sobě říkal Bedřich Švarcenberk, nejstarší syn vítěze u Lipska, jehož ne jeden rys prozrazuje J. B. Novák. Tento Švarcenberk se nám jeví v zcela jiném světle, zejména pokud jde o jeho poměr k českým snahám státoprávním. Také Radojčićův přehled moderní srbské historiografie (v překladu M. Paulové) a Strakova Reforma pražských zednářských loží r. 1778 poskytnou několik zajímavostí. Z drobnějších článků upozorňuji na Jankovu etymologii slova »kostel«, kterou zodpovídá asi rovníci »kostel je integrující část hradu a proto kostel »hrad«. Vedle toho jako obyčejně přináší tento ročník řadu referátů a literárních zpráv. Ča.

Отчетъ о состоіанія у дѣятельности русскаго юридическаго факультета въ Прагѣ 1924—1925. Str. 28. — Jako již dříve vydala ruská právníká fakulta i letos přehled činnosti fakulty. Nejprve podán jest seznam profesorů i docentů pak i těch, kteří připravují se ku profesuře na fakultě. Pak následuje velmi podrobný seznam všech prací, které členové fakulty buď vydali aneb po případě vydati hodlají. K této části připojuje se další, jež uvádí přehled činnosti v jednotlivých seminářích a tu opětně uvádějí se themata jednotlivých prací a kým byly zpracovány. Dále jest tu počet posluchačů, o udělení cen za práce posluchačů, o činnosti výzkumné komise při právníké fakultě ruské a o činnosti vydavatelské komise. Konečně uvádí se tu počet svazků fakultní bibliotéky. Podobné přehledy vydávaly se již v Rusku. A jest jen velmi záslužnou činností fakulty, přece jen velmi strádající, vydávali přehled své činnosti, z které jest patrné, že vědecky skutečně se pracuje a že jsou tu také výsledky této práce a snahy. Uvážice všechny okolnosti, za jakých členové fakulty pracují, musíme výsledky obdivovati.

Podobné přehledy vydávány jsou i universitami polskými (Sprawozdanie dziekańskie) a bylo by si jen skutečně přáti, aby i naše fakulty vydaly veřejně zvědět své činnosti a ukázaly veřejnosti pokroky v naší vědě. Uvedením spisů a prací jednotlivých členů fakulty zachován by byl přehled, co který člen napsal. Vypočtením temat za seminářů dal by se podnět ku samostatné práci i mimo ně. Rauscher.

JUDr. Otto Georg Schwarz: Deutsche Rechtsgeschichte und deutsches Privatrecht. — 4.—6. umgearb. Aufl. Berlin, Heymann. for. 8. Str. XII., 311. — Němci jsou šťastni, že mají hojnost pracovníků i v oborech teoretických z řad praktiků. Tak právě tento autor je vrchním zemským soudním radou ve Vratislavi a jeho knížka je typickou učebnicí. Praktickou po každé stránce, ať heslovitým výkladem, ať tiskem a ať konečně i připojeným repetitoriem ve formě otázek, jež vyčerpávají celou látku do podrobností. Nemá nějakých požadavků vědeckých, jediným cílem jejím je ukázati spojitost mezi historickým vývojem a platným právem. Nelze ovšem s touto metodou tak do důsledků prováděnou vždy souhlasiti, ale je nutno uznati, že její zásluhou líčení působí velmi silně.

Je nutno přiznati Němcům, že si stále v právnických učebnicích udržují primát. Ca.

L. Niederle, Slovanské starožitnosti. Oddíl kulturní: Život starých Slovanů. Dílu III. sv. 2. — Praha, 1925. Bursík a Kohout. 8°, str. 357—790. — Tímto svazkem dokončuje Niederle právě k svému 60. výročí narozenin obrovské monumentální dílo. Je jistě málo takových prací nejen u nás, nýbrž i v cizině, aby si podržely svou vysokou úroveň až do samého konce a hlavně, aby byly dovedeny k úplnosti. Také poslední svazek přináší množství důležitých detailů pro právní historii. Neboť se v něm pojednává nejprve o obchodu v zemích slovanských od doby předhistorické a doby římské až po století XII. Zmiňuje se podrobně o předmětech obchodu, jak importu, tak exportu. Naskytá se tu řada velmi zajímavých podrobností významných i po stránce právní jako o obchodu otroky a o otrokářích a zejména o významu jména Slovan, jež z výrazu etnického dostává význam otroka v cizích jazycích, dále o úloze židů jako obchodníků. K tomu se poji výklad o obchodních trzích a cestách, dopravních prostředcích a pod. Velmi důležitá pro právní poměry je kapitola o obchodních platidlech a vahách a o počítání.

Pro právníka má ovšem i velmi důležitý význam kapitola následující o vojenství a zejména závěrečná stať tvořící beze sporu korunu celého velkolepého díla o povaze a kultuře starých Slovanů. Niederle zde znovu opravuje některé zakořeněné falesné domněnky o kultuře slovanské a jistě zvláště každého zaujmou jeho slova o rozštěpení Slovanů na dva různé světy, jež se v jednotu již nesejdou. Vědecký soud nestranného odborníka na slovo vzatého, může býti i vodítkem v leckterém ději politickém. Ca.

Dr. Antonín Jerábek: O právní úpravě depositního, lombardního a komisního obchodu s cennými papíry. Praha 1925. — Stran 358. — Autor, jenž redigoval text t. zv. debetního zákona, který byl jedním ze souboru zákonů, jež byly vyvolány neblahými událostmi poválečnými v bankovníctví, vydal v uvedené knize podrobný komentář tohoto zákona. Kniha však obsahuje také velice pěkně vylíčení otázek právních, jichž se hlavně zákon depotní dotkl a to bankovního obchodu uschovatelského (depositního), úvěrového proti ruční zástavě wlombardního) a obstaravatelského (komisionářského). Autor proto v prvním dílu velice podrobně na podkladě zákonných ustanovení a literatury vykládá nejprve o těchto právních stavech, a to způsobem jasným, jsa si vědom, že kniha jeho jest určena pro bankovní praktiky, a proto také má stálý zřetel na toto určení své knihy. Po probrání těchto věcí obrací se autor ke komentáři zákona ze dne 10. října 1924, č. 241 Sb. z. a n., o povinnostech bankéřů při úschově cenných papírů (zákon depotní). Dílo jest velice podrobně rozvedeno,

a pokud jsme měli příležitost se přesvědčiti, není žádná důležitější otázka v něm opomenuta. Při tom autor stále setrvává v právníkém chápání látky, takže třebaš že píše v první řadě pro neprávnický-bankéře, jest jeho dílo svrchovaně právnícky koncisé. V podobných publikacích dávají se totiž snadno autoři svěsti k populárnímu výkladu, čímž věc snad pro čtenáře ulehčí, avšak dílo ztrácí na své ceně. Jest velkou předností díla Jeřábkova, že k tomuto postupu se zavěsti nedal. Dílo pokládáme za nejlepší práci tohoto druhu v české literatuře, a doufáme, že nebude scházeti u nikoho, kdo těmito otázkami, nyní velice obvyklými, má příležitost se zabývatí. dnk.

J. R. Bellerby: Monetary stability. — London, Macmillan and co., 1925, 80, XIII. + 174, 7 s. 6 d. net. K problému stabilisace peněz pracoval se Bellerby postupně. Zabýval se nejprve a hlavně problemem nezaměstnanosti, který se stal v posledních dobách palčivou ran u anglického hospodářského života. Uvědomil si při tom, že nezaměstnanosti se dá čeliti jediné stabilisací průmyslovou. Poněvadž však průmysl již svou povahou není stabilní, nutno jej stabilisovati tím, že bude stabilisována kupní cena peněz. Prostředkem je diskontní sazba, směrníci cenový index.

Kniha je vlastně věnována řešení otázky, do jaké míry se má stabilita prováděti. Jsou tu dvě alternativy: system konstatní normální cenové hladiny («constant-price-normal» system) předpokládá, že určitá hladina bude uznána za normální a fluktuace budou připuštěny jen v nepatrné míře a dočasně; kombinovaný system («composite» system) nepředpokládá žádné normální hladiny, paralyzuje fluktuace jen když podporují spekulaci nebo podnikání nebo hrozí depresí, připouští větší rozpětí fluktuačí, vylučuje dlouhodobou stabilitu, nehledě k tomu, že se dá těžko definovati a proto i prováděti. «Constant price-normal» system působí stabilisáčně již psychologicky vědomím, že fluktuace bude paralysována, a připouští předběžná opatření. «Composite» system podporuje spekulaci a je i sociálně nespravedlivý, poněvadž tím, že připouští dlouhodobé fluktuace ohrožuje nedotknutelnost vlastnictví. Peníze jako ostatní míry mají zůstatí beze změny, jinak by nebyla možná kalkulace. Dále jest zjištěno, že náhlé krátkodobé fluktuace neměly daleko takových sociálních následků, jako fluktuace dlouhodobé, které přinášely s sebou těžké krise a nezaměstnanost. Dlouhodobé fluktuace působily by i obtíže mezinárodní, neboť cenový pohyb jedné země dotýká se cen země druhé. «Constant price-normal» system zaručuje nezměnitelnost mezinárodních závazků a jest státům pevným podkladem pro hospodářskou politiku. Zlato samo o sobě nezaručuje tuto stabilitu. Skutečnost, že Amerika má 40% světové zásoby zlata, připouští, že by poklesem cen v Americe stoupla hodnota dolarů i zlata. Vůbec zlato, dokud je soustředěno u několika málo států, nese v sobě nebezpečí inflačních účinků (vzestupu cen), které by nastaly, kdyby se uplatnilo na úvěrovém trhu. Naopak čím více bude zásoba zlata rozptýlena, bude vzrůstatí nebezpečí, že tato rozptýlenost bude působiti deflačně (poklesem cen). Proto už janovská konference 1922 žádala jednak, aby regulace cen dala se kontrolou úvěru s předpokladem kooperace cedulových bank, a jednak, že úvěrová politika má býti oproštěna od vlivu zlata, což se může státi jediné zajištěním zlatého přebytku. Na realisaci tohoto programu navrhuje Bellerby, aby se uzavřela mezinárodní dohoda cedulových bank o tom, že 1. cenová hladina nebo kupní síla zlata určitého dne bude uznána za «normální», 2. americký index bude oficiálně uznán za měřítko cenové hladiny, 3. způsob regulace úvěru ve Spojených Státech zůstane beze změny, budou však připuštěny od «normální» hladiny nutné úchytky, jichž hranice nebudou stanoveny, 4. cedulové banky evropské a jiné budou podporovati politiku Spojených Států, pokud to jejich zájmy dovolí, 5. státy se dohodnou o tom, kterých měnových systémů se přidrží a podle toho učiní opatření na udržení přebytku zlata, 6. stálá komise

pro mezinárodní peněžní vztahy bude dbáti na provádění těchto zásad a podporovati mezinárodní spolupráci.

Zlato nepokládá Bellerby za nutný předpoklad stabilisace. Zlatá automatizuje stabilitu, umožňuje však za daných poměrů Americe vliv na měnovou politiku ostatních zemí. Zlatá měna je primitivnější a proto použitelnější. Bellerby však, ačkoli pokládá zlatý režim za vhodný podklad pro cenovou stabilisaci, nepovažuje zlatou měnu za nedotknutelné dogma. Poukazuje se sice, že demonetisace by způsobila ohromné ztráty, avšak co jsou tyto ztráty proti soustavnému maření energie, kterým by bylo dobývání zlata, kdyby se ukázalo, že měnové systémy zlata, nepotřebují, a že naopak systémy nekovové jsou dokonalejší a levnější. Ostatně vývoj spěje ke kompromisu. Gold exchange standard je sama kombinací vlastní zlaté měny a měny nekovové.

Dr. Lepář.

Statistická příručka republiky československé. II. Sestavil státní úřad statistický. Nákladem vlastním. Praha, 1925. — Stran XXX + 656 + 172* + XII. — Cena 90 Kč.

Prvá statistická příručka republiky československé, jež vyšla r. 1920 v rozměrech daleko menších, čerpala své údaje hlavně z předválečných dat rakouských, upravených pro ještě definitivně nestanovené území nového státu. Státní úřad statistický mohl v ní uvěřit jen první skrovné výsledky své práce a proto jest druhé vydání příručky vlastně prvním souborem naší statistiky a přehledem dosavadní činnosti státního úřadu statistického. Dílo obsahuje nejenom obšírný výťah z dosavadní práce v oboru vlastní statistiky národohospodářské, ale i různé údaje čistě informační a část retrospektivní.

Příručka dělí na I. část s daty z let 1918—1923 s dodatky (do roku 1924 a 1925) a na část retrospektivní s daty z let předválečných. Obsahuje celkem 828 stran a 941 tabulek s daty z let 1918—1924 a 236 tabulek retrospektivních, většinou z roku 1910. První a vlastní její část počíná daty o školství a osvětě a probírá velmi obšírně v dalších 18 oddílech všechny obory našeho veřejného, hospodářského i politického života, totiž zemědělství, hornictví a hutnictví, průmysl a živnost, zahraniční obchod, ceny, kursy a životní míru, peněžnictví, pojišťování, dopravu, soudnictví, správu a volby, vojenství a službu bezpečnostní, výměru území, popis, povolání i pohyb obyvatelstva, zdravotnictví a tělesnou výchovu, sociální statistiku, finance a mezinárodní přehledy. K prvním jedenácti oddílům jsou připojeny dodatky s daty novějšími, sahajícími někdy až do roku 1924 (jen výjimečně do r. 1925). Část druhá zabývá se velmi podrobně výměrou území a popisem i povoláním obyvatelstva sídlícího na nynějším území našeho státu v letech předválečných, používajíc po většině dat z posledního předválečného sčítání v roce 1910.

Příručka je určena k rychlé informaci ve všech oborech a má mimo to podati souhrn statistických dat o prvních letech naší republiky.

Uspořádání příručky není definitivní a je proti minulé a podobným dílům jiným poněkud nepraktické, neboť jednotlivé oddíly jdou tu za sebou podle toho jak materiál k tomu kterému byl právě po ruce. Data, s kterými se pro snažší přehled obyčejně začíná, totiž data o výměře území a o popisu, pohybu a povolání obyvatelstva jsou zde zařazena až ve XIII., XIV. a XV. oddíle. Přehlednost tedy poněkud ztěžuje velká objemnost a nezvyklé uspořádání celého díla.

Svůj druhý úkol příručka zcela splňuje. Přečodná doba válečná i poválečná ovšem nedovolila, aby příručka stala se úplným statistickým obrazem naší republiky v době přítomné. Několikaletá časová vzdálenost od dat, která se v právě minulých nestálých dobách rychle měnila následkem poválečného pořádku a zotavování hospodářského života u nás, způsobila, že příručka nám nepodává a nemůže podati v některých oborech onen přesný statistický obraz našeho státu. Je tedy příručka v tomto ohledu na mnoha místech pouze retrospektivou

na dobu nedávno minulou, jistě však zůstane vždy spolehlivým dokladem poválečného hospodářského vývoje naší republiky.

Radim Koloušek.

Dr. Karel Stloukal: Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku. — Praha, 1925. Filos. fak. Práce z vědec. ústavů IX. f. 8., str. VIII. a 256. — Je málo knih historických tak důležitých a významných pro právo, jako je kniha tato. Autor na podkladě bohatého materiálu archivního, zejména z archivů vatikánských a pak z archivu ministerstva vnitra líčí v širokém rámci vyznění papežské politiky evropské, zápas kurie o pokatoličtění českých zemí. Nunciům jde především o moc ve vládě, z níž je třeba pro jejich snahy odstraniti nekatolíky. O vyspělosti diplomatické poučuje zevrubně hlava I. V ní autor vložil rozvoj papežské moci ve všech jejich světlych stránkách jevíci se pro tehdejší dobu jako neobyčejně pokrokově a ovšem i ve všech stínech je doprovázejících. Zvláště pak osoba papeže Klimenta VIII. z rodu Aldobrandinského je tu vylíčena. Stloukal tak učinil již vzhledem k českým poměrům, protože za této hlavy církve nastal obrat v církevní politice české. Kliment VIII. znal povahu císaře Rudolfa z vlastní zkušenosti a proto snad dovedl tak dokonale voliti pro české království své nuncie. Měl tehdy již plně vyvinutý diplomatický i kancelářský aparát. Stloukal odhaluje některé důležitosti, jako na př. znění instrukcí papežským nunciům, které nikterak nezadají zásadám hbitého a moderně školeného diplomata soudobého. V tom kancelář papežská stále stála vzorem, jakož i ve zřízení stálých diplomatických zástupců, v opak dřívější praxi, používající jen vyslanců příležitostných.

Kliment VIII. měl, hned jak nastoupil vládu, pevný úmysl pokračovat v protireformační politice papeže Řehoře XIII. Než zdálo se, že posice papežské moci je u vlády pražské značně otrfena. Nuncius Speziano, jestliže něco nezhoršil v situaci, tedy ji jistě nepolepšil. Byl vystřídán novým a daleko obratnějším nunciem Spinellim, kterému již na cestu bylo uloženo vyrovnati vleklý spor o biskupství vratislavské a zároveň dosaditi na biskupský stolec olomoucký papežova chráněnce Ditrichštejna. Nuncius dovedl znamenitě zakrýti ústup kurie a raději obětuje osobu sobě oddanou, jen aby získal císaře pro své záměry v Olomouci. Tam vlastně poprvé se střetly plány nunciovy s úmysly českých nekatolíků. Ale k rozhodnému boji, třebaž se také v útoku na olomoucké biskupství zůstal papežský zástupce vítězem, ještě dosti dlouho nedošlo.

Zápas o pokatoličtění českých úřadů je velmi charakteristický pro posouzení poměru českého státu k církvi v této době. Kapitola 3. jej popisující je také nejdůležitější z celé práce. Stloukal podává v ní vylíčení, jakých všech prostředků používaly obě strany v boji proti sobě, mařice vzájemné úklady. Samozřejmě neštítí se nikterak prostředků nevybraných. Ale přece v tomto boji po soustředění všech sil na straně katolické, podléhají nekatolíci a hlavně vedoucí její dva činitelé místokancléř Želinský a sekretář Milner. Osobnosti tyto vystupují tu velmi sympaticky a zejména lze se divit jejich prozíravosti a dovednosti. Čelí všem útokům otevřeným i tajným a dovedou podchytiti nejmennější záchvěv ve prospěch protivné strany v prospěch svůj. Konečný jejich pád není v podstatě pádem jejich, nýbrž nešťastné, pozvolna se hroučící politiky strany nekatolické, která slavi dosazením vlády sestavené vesměs z katolíků svůj triumf. Rok 1590 je počátek konce staré éry a zároveň počátek nového období protireformačního. Nepadá na váhu, že Želinský ještě jednou zmohl se těsně před svou smrtí k rehabilitaci, byť bezúspěšně, ale pro věc nekatolické strany je bitva již prohrána. Třebas tedy jako vždy je nutno podobné soudy v historii přijímati s rezervou; přece možno souhlasiti v zásadě s míněním autorovým, že by při takovém postupu strany katolické stejně se dospělo k výsledku, jakého dosáhla po bitvě bělo-

horské a snad (ovšem opět snad!) i dokonce bez národní katastrofy.

Je jisto, že práce Stloukalova podává pro českého právního historika, zejména pokud se zabývá poměrem státu k církvi, velmi mnoho. Sluší zejména kromě řady otázek diplomatických připomenouti stati o církevním majetku, o věcech náboženských a jejich správě, k níž je studií zvláště důležitou. A kromě toho získá z ní také mnoho i ten, kdo zajímá se o vývoj novověké diplomacie, neboť zvláště v hlavě první se podává a vysvětluje celý systém papežské kanceláře a diplomacie. Je tedy kniha tato po všech stránkách pro nás důležitá.

Ča.

Časopis Archivní Školy, roč. II. 1925. — Značně opožděně proti ročníku prvnímu vychází druhý svazek tohoto časopisu, který měl by býti orgánem všech archivů a archivářů československých. Je skutečně nepochopitelné, že se podobné akci u nás věnuje poměrně tak málo u srovnání s jinými státy. Neboť jde tu o důležitou složku správy veřejné a právě pokud se týče stránky praktické, lze zdůraznit její širší význam, nikterak neomezený na úzký okruh odborníků. Časopisu samotnému po povaze vědecké, teoretické nelze nic vytýkati. Jsou tu zejména důležité články od Groha Vlada, Archivy u Řeků a Římanů, od Fr. Roubíka o počátcích státní péče o městské archivy v Čechách a konečně studie Kazbundo o archivu rakouského ústavodárného říšského sněmu, rak. říšské rady a rozmnoužené rady říšské rady. Ze zpráv zejména sluší upozorniti na chystané edice Státního vydavatelského ústavu, t. j. vydání Památek dějin československých, z nichž vyjde nejprve Archivum coronae regni Bohemiae (nejdříve sv. II. 1346—1355) a Kniha púhonná kr. čes. soudu dvorského 1383—1407, první prací prof. dr. V. Hrubého, druhá prof. dr. G. Friedricha.

Ča.

In. Arnošt Bláha: Sociologie sedláka a dělníka, příspěvek k sociologii společenských vrstev, Sociologické knihovny, menší řady svazek I., vydala »Orbis« v Praze XII.-Vinohradech, 1925, stran 194, cena není označena.

Po všeobecném úvodě, v němž autor zmiňuje se o společenské typologii a vlastnostech morfologických, fyziologických duševních a mravních přechází k sociologii dělníka. Pojednává o dělnické vstvě jako o složce národní společnosti, o stavech, třídách a povolání dělníků, o hmotné charakteristice dělnické vrstvy, o jejím psychickém profilu a o výhledech a zřetelech theoreticko-praktických.

Pak promlouvá autor o sociologii selství, uvažuje o něm iako o problému sociálním, vymezuje pojem »sedlák« a pojednává o hmotné stránce problému selství, o otázce temperamentu, o povaze práce a o podstatných rysech selského profilu duševního a mravního. Ke konci své práce se zmiňuje autor o úpadkových formách selského typu a o nové situaci na venkově.

Knížka tato jest obsahem svým velmi zajímavá a psána slohem lehkým, snadno srozumitelným.

Dr. Jindřich.

Současné otázky sociálního pojištění, nákladem Sociální služby v Praze X.-Karlíně, 1926, 8°, stran 182, cena Kč 16.—

Publikace obsahuje celkem 25 prací nejčelnějších našich pracovníků na poli sociálně-pojišťovací o aktuálních otázkách, týkajících se všech odvětví sociálního pojištění u nás. Práce jest zahájena úvodem ministra sociální péče Dra Lva Wintra a odbornou studií prof. Dra Emila Schoenbauma. Následují články Dra Brablece, Dra Gallase, Dra Hendricha, Dra Hotowetze, Dra Janko, Dra Janošíka, posl. Johanise, Dra Klumpara, prof. Lenze, Dra Matějky, posl. Dra Matouška, Dra Pospíšila, Dra Procházky, Dra Richtra, Dra Soukopa, Dra Šterna, Dra Trnky, Vlad. Vydry, Dra Vymětala, Aug. Žaluda.

Dr. Jindřich.